

Dossier

Models de servei

Sistema de Lectura Pública de Catalunya:
algunes reflexions i propostes

Sistema de Lectura Pública de Catalunya: algunes reflexions i propostes

Jordi PERMANYER i BASTARDAS

Exgerent de la Gerència de Serveis de Biblioteques

Diputació de Barcelona

jordipermanyerb@gmail.com

Article rebut el març de 2016; revisat el juny de 2016.

Resum:

Es recull de manera succinta l'evolució de les biblioteques públiques a Catalunya, i en especial a la demarcació de Barcelona, en els darrers trenta anys. L'anàlisi parteix d'una aproximació personal a partir de l'experiència viscuda, des de les diferents responsabilitats que he assumit, que m'han fet partícip de la política bibliotecària i de les lleis i normes que s'han aplicat en aquest marc. S'exposa quin és el compromís i participació de les diferents institucions relacionades en el seu funcionament (ajuntaments, diputacions i Generalitat), amb les corresponents aportacions econòmiques. Per últim, es fa una proposta de com es podrien organitzar els serveis regionals a Catalunya partint de les mateixes institucions titulars i relacionades de l'administració local per arribar a oferir uns serveis de qualitat en tot el país, amb el màxim d'eficiència i eficàcia.

Paraules clau:

biblioteca pública, sistema de lectura pública de Catalunya, ajuntaments, diputacions, biblioteques municipals, serveis de suport regional, finançament de les biblioteques públiques

Sistema de Lectura Pública de Cataluña: algunas reflexiones y propuestas

Resumen:

Se recoge de manera sucinta la evolución de las bibliotecas públicas en Cataluña, y en especial en la demarcación de Barcelona, en los últimos treinta años. El análisis parte de una aproximación personal a partir de la experiencia vivida, desde las diferentes responsabilidades que he asumido, que me han hecho partícipe de la política bibliotecaria y de las leyes y normas que se han aplicado en este marco. Se expone cuál es el compromiso y participación de las diferentes instituciones relacionadas en su funcionamiento (ayuntamientos, diputaciones y Generalitat), con las correspondientes aportaciones económicas. Por último, se propone cómo se podrían organizar los servicios regionales en Cataluña partiendo de las mismas instituciones titulares y relacionadas de la administración local para llegar a ofrecer unos servicios de calidad en todo el país, con el máximo de eficiencia y eficacia.

Palabras clave:

biblioteca pública, sistema de lectura pública de Cataluña, ayuntamientos, diputaciones, bibliotecas municipales, servicios de apoyo regional, financiación de las bibliotecas públicas

Public Reading System of Catalonia: a few reflections and proposals

Abstract:

The article offers an overview of the history of public libraries in Catalonia, especially within the metropolitan area of Barcelona, over the last thirty years. The analysis is drawn from a personal perspective based on my own experience, including the responsibilities I have assumed which have led to my involvement in library policy as well as in library related laws and regulations. It sets out the commitments and participation of the various institutions that influence how they are run (town halls, provincial councils and the Regional Government), as well as their relevant funding provisions. Finally, a proposal is set out with regard to how the regional services in Catalonia might be organised, based on the same governing institutions and in relation to the local authorities, in order to provide a high standard of service across the country, with a maximum level of efficiency and effectiveness.

Key words:

public library, public reading system of Catalonia, town halls, provincial councils, municipal libraries, regional support services, public library funding

1. Presentació

Aquestes reflexions entorn del desenvolupament del Sistema de Lectura Pública de Catalunya les faig després d'haver treballat vint-i-cinc anys en aquest sector i des d'una posició que m'ha permès intervenir-hi. Ho he fet des de la Diputació de Barcelona, una institució local, on he après i des d'on he pogut dur a terme molts i diversos projectes. De fet són unes breus reflexions en què voldria apuntar camins de futur no tan sols per continuar desenvolupant un projecte bibliotecari territorial, sinó per assegurar el futur funcionament de les biblioteques públiques municipals des de l'eficiència, la sostenibilitat i la qualitat del servei.

2. De la recuperació de la Generalitat de Catalunya fins als anys noranta

Amb l'arribada de la democràcia, i sobretot amb la primera *Llei de biblioteques* de l'any 1981, es va fer un intent de reorganització del model de biblioteca i de coordinació del sistema de biblioteques públiques a Catalunya. El decret de desenvolupament de la *Llei de biblioteques* de 1981 no es va redactar mai i, deu anys més tard, en no saber com fer un decret amb aquell marc tan centralitzat, es va optar per una nova llei.

La Generalitat, en el moment de definir els models de servei, es va orientar més a mantenir els esquemes de l'etapa republicana que en repensar el model bibliotecari més d'acord amb les necessitats de finals del segle xx. Els anys vuitanta eren moments de recentralització lluny de la competència municipal.

El que es proposava des del Govern de la Generalitat era una centralització de tot tipus de serveis. La Generalitat va rebre el traspàs dels Centres de Coordinació Bibliotecaria del Ministerio de Cultura d'Espanya de les províncies de Girona, Lleida i Tarragona; a la província de Barcelona no n'hi va haver mai cap, d'aquests centres,

ja que la Diputació de Barcelona va defensar el seu rol davant el Ministerio de Cultura prestant les funcions de suport i coordinació.

Hi ha dins d'aquest període dels anys vuitanta una sèrie de decisions i actuacions que donen un primer gir en el replantejament de les competències i/o reorganització del Sistema de Lectura Pública. D'una banda, aspectes de caràcter general: s'aproven la *Llei de règimen de bases locals* (1985), en l'àmbit estatal, i la *Llei municipal de Catalunya* (1987) on es recull entre les competències en matèria de cultura dels ajuntaments de més de 5.000 habitants l'obligatorietat de tenir i mantenir la biblioteca pública.

Amb la presidència a la Diputació de Barcelona d'Antoni Dalmau, s'inicia una reflexió estratègica sobre quin ha de ser el marc d'actuació de la institució, ressituant-ne l'eix principal donant més suport als ajuntaments, en compliment de les seves obligacions. L'any 1985, assumeix donar un gir a la situació d'estancament de les biblioteques. Es decideix traspassar a la Generalitat la Biblioteca de Catalunya, pel seu caràcter de Biblioteca Nacional de Catalunya, i que la Diputació de Barcelona continuï donant suport a les biblioteques populars (nom que tenien les biblioteques públiques des de 1915) des de la central tècnica i la coordinació de la Xarxa de Biblioteques Municipals. Aquesta va ser la motivació de la Diputació per no acceptar la demanda de la Generalitat de traspassar tot el que tenia a veure amb biblioteques populars.

El 1987, es materialitza la separació de la gestió entre la Xarxa de Biblioteques Populars i la Biblioteca de Catalunya. La direcció de la Biblioteca de Catalunya deixa de ser-ho de les Biblioteques Populars. Comença així una nova fase de compromís de la Diputació de Barcelona amb els ajuntaments en el suport i desenvolupament de les biblioteques populars/públiques/municipals a la província de Barcelona. Pel que fa a la Biblioteca de Catalunya es crea un consorci entre la Generalitat i la Diputació que actua fins l'any 1993, moment en què es materialitza el traspàs de la titularitat i la gestió a la Generalitat de Catalunya. A partir de la reformulació del model i objectius de la Di-

putació de Barcelona, es crea la secció de biblioteques, depenent directament del Servei de Cultura, que va començar a fer estudis de l'estat de la qüestió de les biblioteques de la xarxa i de les necessitats del conjunt de la província, amb propostes prioritàries d'actuació, pautes (estàndards) amb recomanacions per la creació de noves biblioteques, estudis per a la informatització de les biblioteques i creació del catàleg col·lectiu, i una major dotació econòmica per fer realitat els canvis dibuixats. El 1989, es compra un sistema integrat de gestió bibliotecària (VTLS) com a punt clau en el futur desenvolupament dels nous equipaments. El model de catàleg col·lectiu dissenyat aleshores, encara en funcionament, s'inspirava en el catàleg col·lectiu en fitxes manuscrites, que es feia des de 1922, en temps de la Mancomunitat de Catalunya.

3. Els canvis abans de la Llei del sistema bibliotecari de Catalunya de 1993

L'aposta per la implantació del sistema informàtic de gestió bibliotecària (catàleg col·lectiu, gestió del préstec, base de dades d'usuaris, etc.) va ser important i agosarada. Gràcies a aquest fet, el creixement bibliotecari es va poder fer amb força i de manera sostenible. El 1990, s'inaugura la primera biblioteca informatitzada de la Xarxa, la biblioteca Joan Miró de Barcelona.

El 1990, per donar més força i seguretat a aquesta aposta de la Diputació, Manuel Royes, aleshores president, va fer una declaració pública en defensa del servei de les biblioteques públiques en un acte en el Palau de la Música Catalana. Aquest manifest és el que va permetre assegurar tota una línia d'ajuts als ajuntaments per a la creació i manteniment de les biblioteques municipals dins de la Xarxa de Biblioteques.

D'aleshores ençà, s'han creat i incorporat a la Xarxa 145 biblioteques i nou bibliobusos; així mateix, s'han traslladat a nous espais (o ampliat i millorat) 116 biblioteques.

En els darrers vint-i-cinc anys, la Xarxa de Biblioteques Municipals ha passat de 100 biblioteques a 235 equipaments bibliotecaris. De 2,2 milions de visites a les biblioteques, a 18,7.

Dels 70 municipis a què es donava suport s'ha passat a 144, i dels no municipis amb servei de bibliobús s'ha passat a 101.

En els darrers vint-i-cinc anys, la Xarxa ha passat de 100 biblioteques a 235 equipaments bibliotecaris. De 2,2 milions de visites a les biblioteques, a 18,7. Per últim, cal dir que dels 900.000 préstecs s'ha arribat a 12 milions de documents prestats. L'èxit d'aquest treball després de vint-i-cinc anys cal situar-lo en les complicitats i compromís de la Diputació (administració local de caràcter supramunicipal) amb els ajuntaments.

Ja he comentat que al marge de lleis de rang superior, com són les lleis municipals, hi ha altres lleis sectorials que tenen una importància cabdal per a les biblioteques. La primera és la *Llei de biblioteques* de 1981, encara que no va tenir mai el decret de desenvolupament que facilités un desplegament bibliotecari adequat. Com deia abans, la llei de 1981 partia d'un model molt centralitzat i poc adequat a la situació dels anys vuitanta. A principis dels noranta es planteja la redacció d'una nova llei que parteix de l'observació general de la realitat bibliotecària existent i intenta donar una resposta més ajustada i estructurada al sistema de lectura pública, amb reconeixement del que a la Diputació de Barcelona s'estava fent. El 1993, s'aprova una nova llei, la *Llei del sistema bibliotecari de Catalunya*, que té una mirada més ampla del conjunt del sistema bibliotecari. Així, aquesta llei, pel que fa a les biblioteques públiques (municipals), parteix del paper de responsabilitat i titularitat que els ajuntaments tenen i de com estructurar a partir del seu rol territorial. També s'apunten els necessaris suports, nacionals i regionals, per al seu funcionament.

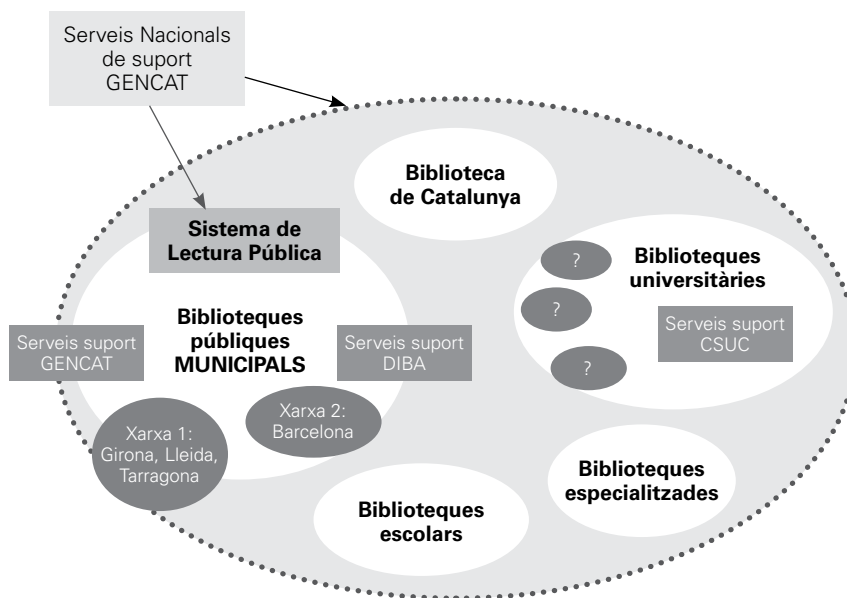
La llei de 1993 posa l'accent, especialment, en dos elements del Sistema Bibliotecari: la Biblioteca Nacional de Catalunya i el Sistema de Lectura Pública de Catalunya, deixant en segon terme i sense gaires concrecions les biblioteques escolars, les universitàries i les especialitzades. Tot i que la llei fa un gir a un major respecte al món municipal, cal dir que no es veu reflectit en les polítiques del Departament una real vocació per a deixar que les administracions locals (municipis i diputacions) s'organitzin i treballin per un futur renovat del Sistema de Lectura Pública de Catalunya.

La visió municipalista que emprèn la Diputació de Barcelona i la intervenció dels grups polítics que estaven a l'oposició en el Parlament van fer possible que la nova llei de 1993 tingués un caire més municipalista que l'anterior, encara que no serà fins el *Decret 124/1999, sobre els serveis i el personal del sistema de lectura pública de Catalunya* que es reconeix oficialment el paper clau i bàsic de les diputacions en el manteniment del sistema de lectura pública. Serà aleshores quan la Generalitat deixa de fer bi-

iblioteques a la província de Barcelona i possibilita integrar les biblioteques que s'havien creat durant els divuit darrers anys a la Xarxa de Biblioteques Municipals conduïda per la Diputació de Barcelona. Actualment, queden dues biblioteques pendents d'integrar. Passats més de vint anys de la llei i més de quinze del decret de desenvolupament, de ben segur que per poder incidir en una millora del sistema bibliotecari cal fer noves normatives, llei o decret.

4. Estructura del Sistema Bibliotecari de Catalunya

El Sistema Bibliotecari de Catalunya és el conjunt organitzat de serveis bibliotecaris existents al país, integrat per la Biblioteca Nacional de Catalunya, el Sistema de Lectura Pública de Catalunya, les biblioteques universitàries, les biblioteques de centres d'ensenyament no universitari i les biblioteques especialitzades.¹

Quadre 1.
Sistema bibliotecari de Catalunya

1. «Llei 4/1993, de 18 de març, del sistema bibliotecari de Catalunya». DOGC núm. 1727, de 29.3.1993.

La **Biblioteca de Catalunya** és el nucli i eix vertebrador del patrimoni bibliogràfic i té la missió específica de «recollir, conservar i difondre la producció bibliogràfica catalana i la relacionada amb l'àmbit lingüístic català».

Les **biblioteques universitàries** formen part de l'estructura orgànica de cada universitat i, alhora, s'organitzen per treballar cooperativament i en economia d'escala a través del Consorci de Serveis Universitaris de Catalunya (CSUC).

Les **biblioteques escolars** pertanyen als centres educatius i, per tant, són responsabilitat de la Conselleria d'Educació. El desenvolupament és desigual en el territori i en molts casos depèn més de la voluntat de les associacions de mares i pares (AMPA) dels propis centres educatius i del suport municipal que d'un suport econòmic i tècnic institucional.

Les **biblioteques especialitzades** estan directament relacionades amb els centres d'on emanen (Institut Cartogràfic, Institut Català de la Dona, biblioteques departamentals, museus...) i la seva coordinació tècnica es duu a terme des de la Conselleria de Cultura.

Les **biblioteques públiques** són centres bibliotecaris municipals oberts al conjunt de la ciutadania. El seu fons és de caràcter generalista. El conjunt de totes les biblioteques públiques de Catalunya formen el **Sistema de Lectura Pública de Catalunya**. Actualment, hi ha dues Xarxes dins del SLP de Catalunya; així mateix, hi ha dues centrals tècniques de serveis (Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i Gerència de Serveis de Biblioteques de la Diputació de Barcelona).

5. Desplegament del Sistema de Lectura Pública de Catalunya

Les biblioteques públiques són serveis de competència municipal. Així doncs, el Sistema de Lectura Pública s'ha de llegir en clau municipalista. La prestació del servei de

El Sistema de Lectura Pública s'ha de llegir en clau municipalista. La prestació del servei de lectura pública és, per als ajuntaments de més de 5.000 habitants, una de les poques competències obligatòries en l'àmbit de cultura –conjuntament amb la preservació del patrimoni–.

lectura pública és, per als ajuntaments de més de 5.000 habitants, una de les poques competències obligatòries en l'àmbit de cultura –conjuntament amb la preservació del patrimoni– d'acord amb la *Llei de bases de règim local* i la *Llei municipal de Catalunya*.

La *Llei del sistema de bibliotecari de Catalunya* estableix que configuren el Sistema de Lectura Pública les diferents biblioteques públiques i bibliobusos del país, els serveis de suport a la lectura pública i les comissions de lectura pública. La llei preveia que calia disposar en un any del decret de desenvolupament corresponent i del mapa de lectura pública. El decret s'aprova el 1999 i el mapa el 2003. Dins del mapa, igual com es va fer en la primera convocatòria d'ajuts en el programa específic a través del PUOSC, el 1994, s'introdueixen els estàndards que cal complir per a les noves biblioteques.

És important ressaltar el valor que tenen els estàndards per al desenvolupament i la qualitat del model de servei i per a l'impuls de nous projectes i serveis. A finals dels vuitanta i principis dels noranta, la Diputació de Barcelona va elaborar unes pautes per a la construcció de nous equipaments, que volien incidir en un conjunt d'elements clau per a l'èxit del model de biblioteca a desenvolupar. Aquestes pautes parlaven dels metres quadrats necessaris per a cada espai de la biblioteca, del fons documental que hauria de tenir a la seva inauguració i el que hauria de tenir passat deu anys, el personal necessari per a la gestió de l'equipament i les hores d'obertura mínimes. Tot això per trams poblacionals, a fi d'ajustar el nou equipament a l'àrea d'influència. La primera convocatòria del

Pla Específic de Biblioteques, dins del PUOSC (Pla Únic d'Obres i Serveis) de la Generalitat de Catalunya, recull aquestes pautes com a estàndard molt abans de disposar del Mapa de Lectura Pública, eina específica per a aquests aspectes.

En els quadres 2 i 3 següents, a manera de resum, s'explica la situació bibliotecària de Catalunya a 2015, segons es recull al Mapa de Lectura Pública. La informació s'exposa a partir de trams de població que el mateix mapa i llei contempla. Municipis de 3.000 a 5.000 habitants que podrien tenir biblioteca, no obligats per la llei municipal,

però sí recomanat per la *Llei del sistema bibliotecari*; municipis de més de 5.000 habitants, obligats per llei a tenir i mantenir biblioteques; els municipis superiors a 30.000 habitants, on la llei preveu que puguin disposar de més d'una biblioteca creant xarxa urbana. S'ha introduït la franja de 300 a 3.000 habitants per ser aquella que hauria de rebre servei de biblioteca a partir de serveis mòbils –bibliobús. En els inferiors a 300 habitants no es veu la possibilitat de mantenir un servei presencial i, per tant, és millor atendre de manera personalitzada les possibles demandes.

Quadre 2. Municipis de Catalunya amb servei de biblioteca (dades del 2015).

Trams de població	Barcelona - 311			Girona - 221			Lleida - 231			Tarragona - 184			Global Catalunya		
	Municipis per tram	Amb biblioteca	Amb parada bus	Municipis per tram	Amb biblioteca	Amb parada bus	Municipis per tram	Amb biblioteca	Amb parada bus	Municipis per tram	Amb biblioteca	Amb parada bus	Municipis per tram	Amb biblioteca	Amb parada bus
0-299	48		4	57			84		6	38			227	0	10
300-2.999	106	9	84	116	7		123	21	29	98	13		443	50	113
3.000-4.999	27	10	11	15	12		9	5		17	10		68	37	11
5.000-29.999	100	95	1	28	27		14	13		26	25		168	160	1
30.000-1.700.000	30	30		5	5		1	1		5	5		41	41	
TOTAL	311	144	100	221	51	0	231	40	35	184	53	0	947	288	135

Catalunya:

Municipis amb biblioteca: 288

Municipis amb servei de bibliobús: 135

TOTAL municipis amb servei de biblioteca: 423

Municipis <300 hab. amb parada bus: 10

Municipis 300-2.999 hab. amb parada bus: 113

Municipis 300-2.999 hab. amb biblioteca: 50

Cal destacar que dels 288 municipis amb biblioteca dins el Sistema de Lectura Pública n'hi ha 50 que són de la franja de menys de 3.000 habitants, previstos inicialment per a atendre amb servei de bibliobús. El conjunt de municipis que reben servei de biblioteca (biblioteca o bibliobús) arriba a 423. El 2015, el nombre d'equipaments bibliotecaris que hi havia a Catalunya era de 389.

Aquestes biblioteques donen bons resultats i són artífexs d'una evolució creixent i elements clau per a la consolidació d'un bon servei públic. Unes breus dades d'evolució ens ajudaran a visibilitzar millor les meves paraules. En l'evolució dels darrers vint anys observem que el 1995 hi havia 212 biblioteques i el 2015 n'eren 389; que el 1995 hi va haver 10,4 milions de visites i el 2015 les biblioteques en van rebre 24,8 milions; per últim, val a dir que el 1995 es van servir 6,3 milions de préstecs i que el passat any 2015 en van ser 15,5 milions.

Quadre 3. Municipis de Catalunya, sense servei de biblioteca (dades del 2015).

Trams de població	Barcelona - 311			Girona - 221			Lleida - 231			Tarragona - 184			Global Catalunya		
	Municipis per tram	Sense servei de biblioteca	Sense biblioteca	Municipis per tram	Sense servei de biblioteca	Sense biblioteca	Municipis per tram	Sense servei de biblioteca	Sense biblioteca	Municipis per tram	Sense servei de biblioteca	Sense biblioteca	Municipis per tram	Sense servei de biblioteca	Sense biblioteca
0-299	48	44		57	57		84	78		38	38		227	217	
300-2.999	106	13		116	109		123	73		98	85		443	280	
3.000-4.999	27	*	17	15		3	9		4	17		7	68		31
5.000-29.999	100	*	5	28		1	14		1	26		1	168		8
30.000-1.700.000	30			5			1			5			41		
TOTAL	311	57	22	221	166	4	231	151	5	184	123	8	947	497	39

Catalunya:

Dels **947** municipis n'hi ha **209** que estan obligats per llei a tenir biblioteca. A més hi ha 68 municipis que la llei recomana tinguin biblioteca.

*Hi ha 12 municipis d'aquests trams que reben servei a través de bibliobús però que hauríem de tenir biblioteca:

Municipis >5.000 hab.: **209**

Municipis >3.000 hab.: **277**

A tall de resum, cal dir que dels 947 municipis de Catalunya n'hi ha 288 amb biblioteca estable i 135 amb servei de biblioteca mitjançant el bibliobús. Dels municipis que haurien de tenir biblioteca, d'acord amb el que diu la *Llei de biblioteques* i el Mapa de Lectura Pública de Catalunya, encara n'hi ha 39 municipis sense servei de biblioteca estable i 280 que no reben servei de biblioteca a través de serveis mòbils – bibliobús.

L'estructura municipal de Catalunya amb 947 municipis, 786 dels quals tenen menys de 5.000 habitants, així com la debilitat de les hisendes locals, que és encara més crítica, si fos possible, en el context econòmic actual, fa necessari treballar des de totes les administracions per millorar la sostenibilitat econòmica en la prestació dels serveis municipals.

Les diputacions són institucions de l'administració local amb un àmbit d'actuació de caràcter supramunicipal i supracomarcal, d'acord amb el que disposen les corresponents lleis d'abast estatal i de Catalunya. Les seves competències són molt clares en allò que fa referència al suport municipal; algunes d'elles són:

- a) Coordinar els serveis municipals entre si per garantir la prestació integral i adequada dels serveis en tot el territori de la província.
- b) Prestar assistència i cooperació jurídica, econòmica i tècnica als municipis, especialment els que tenen menys capacitat econòmica i de gestió.
- c) Prestar serveis públics de caràcter supramunicipal i/o supracomarcal, coordinant la prestació unificada de serveis dels municipis de la seva demarcació.
- d) Assegurar l'accés de la població de la província al conjunt dels serveis mínims de competència municipal, amb la major eficàcia i economia en la prestació, mitjançant qualsevol forma d'assistència i cooperació municipal.

Com podem comprovar, el desenvolupament de les competències de les diputacions permet ajudar els ajuntaments a prestar servei bibliotecari de qualitat més enllà de les possibilitats que els ens municipals tenen.

a) Serveis de suport

Pel que fa als «serveis de suport», que han d'ajudar els municipis a prestar millor el servei de biblioteca, n'hi ha de dos tipus: els de caràcter nacional, competència del Departament de Cultura de la Generalitat, i els considerats regionals, que una part presta el Departament directament o a través dels seus serveis territorials (a la província de Barcelona no n'hi ha), i els que corresponen prestar a les diputacions (segons el *Decret 124/1999, sobre els serveis i el personal del sistema de lectura de Catalunya*).

Així, doncs, l'article **2.2** del decret especifica que «correspon al Departament de Cultura la prestació dels serveis regionals següents: **a)** Informació bibliogràfica i documental selectiva. **b)** Tractament de fons duplicats i sobrers. **c)** Redistribució de fons. **d)** Coordinació del préstec interbibliotecari. **e)** Fons de suport al préstec». En la mateixa línia, apunta a l'article **2.3** que «correspon a les diputacions provincials la prestació dels serveis regionals següents: **a)** Adquisició de fons. Aquest servei comprèn l'adquisició dels lots fundacionals de les biblioteques de nova creació i les adquisicions destinades al manteniment de les col·leccions bàsiques. **b)** Proveïment de catalogació centralitzada pel que fa, com a mínim, al material adquirit pels propis serveis regionals de suport. **c)** Elaboració del Catàleg Col·lectiu de la Lectura Pública. **d)** Suport tècnic i informàtic a les biblioteques. **e)** Serveis bibliotecaris mòbils, quan el seu abast sigui supracomarcal».

Conèixer els continguts del decret i posar-los sobre la taula ens poden ajudar a interpretar millor què fa i què no fa cada una de les institucions participants i responsables d'aquests serveis, alhora que ens obre portes per a fer noves propostes de futur.

b) Organització territorial

Els sistemes d'organització de les dues grans xarxes, la que depèn de la Diputació de Barcelona i la de la Gene-

ralitat de Catalunya, són diferents, així com els serveis prestats des de cada institució. A la Xarxa de Biblioteques Municipals (XBM) de la província de Barcelona els compromisos queden recollits en convenis particulars entre la Diputació i els ajuntaments. Pel que fa a la Xarxa que depèn de la Generalitat, a les províncies de Girona, Lleida i Tarragona aquests compromisos no estan regulats per conveni. Aquest fet fa que els resultats de les accions de suport i el nombre i característiques d'aquests donin com a resultat una diferència en la cooperació amb els ajuntaments.

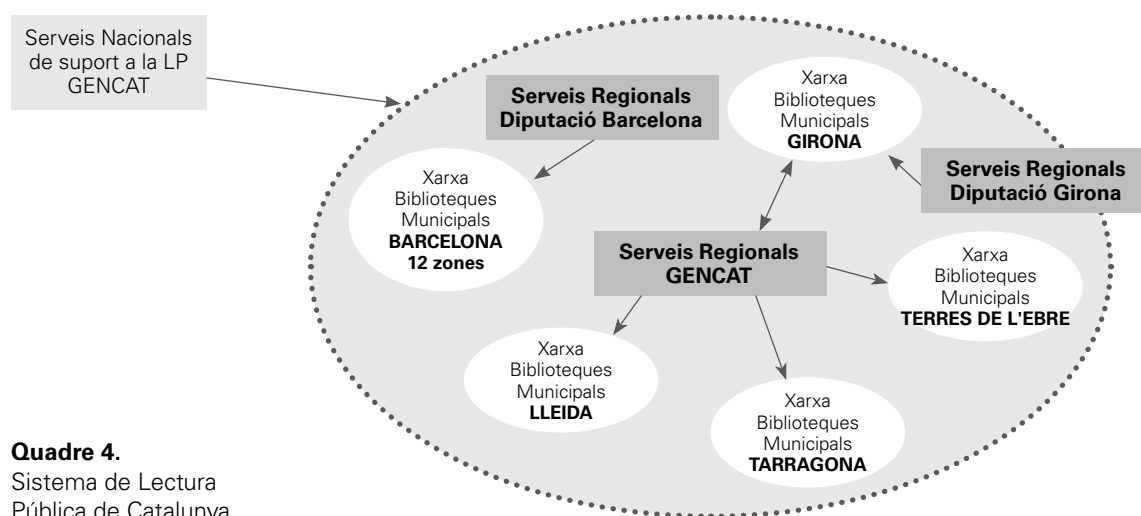
La coordinació i organització de les biblioteques a la Xarxa de Biblioteques Municipals de la província de Barcelona es fa a partir de 12 zones (11 d'àmbit supramunicipal i una per a la ciutat de Barcelona) amb un cap responsable per a cada una d'elles.

La coordinació i l'organització de les biblioteques de la resta de Catalunya respon a un responsable territorial per a cada província, si bé Tarragona es desdobra en Tarragona i Terres de l'Ebre. En el quadre 4 adjunt es reflecteix aquesta organització, posant èmfasi en les «xarxes territorials».

En el model de cooperació, dins la Xarxa de Biblioteques Municipals, que la Diputació de Barcelona ofereix als ajuntaments hi ha el finançament de bibliotecaris i directors de totes les biblioteques que estan en conveni. Aquest incentiu, a més de ser un bon ajut econòmic, permet assegurar que al front de les biblioteques hi hagi sempre personal qualificat segons el tipus d'equipament. El treball en xarxa, compartint i sumant esforços, és un bon model de treball supramunicipal que garanteix la sostenibilitat econòmica i l'equilibri territorial en la prestació de serveis d'àmbit bibliotecari.

6. Finançament del servei

Si examinem els costos de funcionament que van tenir les biblioteques municipals durant 2014, i l'origen dels recursos que ho van fer possible, ens adonarem que és molt difícil de prestar els serveis solament amb els recursos dels ajuntaments. El cost global de les biblioteques de Catalunya donen una ràtio mitjana per ciutadà d'entre 14 i 15 euros, tot i que a les províncies de Tarragona i Lleida

Quadre 4.
Sistema de Lectura
Pública de Catalunya

no arriba als deu euros per habitant. De fet, avanço que, pensant en futur, caldria fer dues coses al mateix temps: acabar d'abordar els dèficits estructurals de biblioteques estables i de bibliobusos, i augmentar les aportacions de les institucions compromeses en el funcionament. Aquest canvi hauria de representar aconseguir una inversió mitjana en funcionament per habitant de 20 euros. No assolir aquestes fites pot representar deixar sense futur tot el desplegament bibliotecari que Catalunya necessita i perjudicaria enormement l'esforç fet fins ara.

En el quadre 5 podem veure com es repartien el cost de la despesa les institucions vinculades al funcionament de les biblioteques, l'any 2014. De les dades es desprenen moltes lectures però sols remarco ara la quasi nul·la aportació de les diputacions de Lleida i de Tarragona i les desiguals aportacions de la Generalitat als diferents territoris, que, segurament, responen en part al finançament de les biblioteques públiques de l'Estat d'aquelles capitals de província.

Més endavant, en les propostes de futur, plantejaré una proposta de participació dels ens supramunicipals d'àmbit local, que contribuirien a un canvi radical de tendència.

Hem de tenir present que la població de Catalunya es reparteix de manera desigual al territori català. El 73,5 % de la població viu a la província de Barcelona (45 % a Barcelona ciutat i a l'àrea metropolitana). El 26,5 % restant viu entre les altres tres províncies. Crec que és il·lustratiu veure en un gràfic com es reparteix la població per territoris i, sobretot, els municipis per trams de població (vegeu quadre 2). És important tornar a remarcar el que diuen tant la llei municipal com la de biblioteques: servei obligatori per a tots els municipis majors de 5.000 habitants i servei recomanat per als municipis de 3.000 a 5.000 habitants; per als menors de 3.000 habitants es recomana donar servei amb bibliobusos (biblioteca mòbil). Segurament, després del desenvolupament dels darrers vint-i-cinc anys de biblioteques, fora convenient fixar el marc de recomanació de disposar de biblioteca estable a partir de 2.500 habitants en lloc de 3.000.

Les diputacions tenen, com podem observar al quadre 6 (pressupostos 2016), un compromís ben desigual amb el funcionament de les biblioteques dels ajuntaments de les seves demarcacions. De fet, sols les diputacions de Barcelona i Girona, en compliment de les obligacions que tenen d'ajudar a dur a terme les competències municipals, dediquen una quantitat del pressupost a aquest

Quadre 5. Despesa de funcionament del Sistema de Lectura Pública i aportacions de les institucions vinculades (Dades del 2014, Font: GENCAT i DIBA)

	Habitants	Ajuntaments	EUR/hab.	Consells Comarcals	Diputació	EUR/hab.	Generalitat	EUR/hab.	Ministeri	TOTAL	EUR/hab.
Barcelona (província)	5.523.922	49.698.447	9,00	13.046	33.209.379	6,01	1.221.633	0,22		84.142.505	15,23
Girona (província)	753.054	7.879.989	10,46		997.059	1,32	1.506.664	2,00	4.544	10.388.256	13,79
Lleida (província)	436.029	2.539.465	5,82	90.181	25.147	0,06	1.495.106	3,43	73.868	4.223.767	9,69
Tarragona (província)	795.101	5.106.512	6,42	9.393	2.737	0,00	1.803.760	2,27	4.544	6.926.946	8,71
TOTALS	7.508.106	65.224.413	8,69	112.620	34.234.322	4,56	6.027.163	0,80	82.956	105.681.474	14,08

Quadre 6. Aportació de les diputacions al seu sistema regional (dades del 2016).

	Habitants	Municipis	Pressupost "diputació" 2016	EUR/hab.	Pressupost per biblioteques 2016	% del pressupost Diput. per biblioteques	EUR/hab. per a biblioteques
Diputació de Barcelona	5.523.922	311	896.275.000	162,25	37.952.57	4,23%	6,87
Diputació de Girona	753.054	221	118.562.750	157,44	1.232.599	1,04%	1,64
Diputació de Lleida	436.029	231	103.661.350	237,74		0,00%	-
Diputació de Tarragona	795.101	184	145.297.100	182,74		0,00%	-
TOTALS	7.508.106	947	1.263.796.200		39.185.146		5,22

fi. Les diputacions de Lleida i Tarragona no hi dediquen cap partida, cap euro. La inversió dels ajuntaments per al funcionament de les biblioteques varia entre el 60 i el 75 % del cost total. Pel que fa a les aportacions de les diputacions, la Diputació de Barcelona hi dedica un 40 % de mitjana del total de la despesa en funcionament de les 235 biblioteques de la seva demarcació; la Diputació de Girona hi dedica el 10 % del total de la despesa de funcionament de les 51 biblioteques de la seva demarcació. No hi podrà haver una homogeneïtzació de Catalunya si no hi ha inversió suficient que permeti desenvolupar els serveis d'acord amb les necessitats dels ciutadans i amb la qualitat que correspon.

7. Biblioteques Públiques de l'Estat

A l'Estat espanyol hi ha 53 biblioteques amb titularitat del Ministeri de Cultura, conegudes com biblioteques públiques provincials o, com es diuen actualment, Biblioteques Públiques de l'Estat (BPE); tres d'elles són a Catalunya. Aquestes biblioteques tenen l'origen en la desamortització de Mendizábal, a mitjan segle XIX. N'hi havia d'haver una a cada província, encara que per motius que

no vénen al cas n'hi ha que en tenen dues i d'altres cap. A Catalunya n'hi ha a Girona, Lleida i Tarragona. A Barcelona aquesta institució bibliotecària estava lligada a la Universitat de Barcelona. La biblioteca d'aquesta universitat, el segle passat, es deia Biblioteca Pública i Universitària de Barcelona. A finals dels anys noranta, la Generalitat, l'Ajuntament de Barcelona i el Ministeri de Cultura varen acordar de fer un edifici nou per a la Biblioteca Pública de l'Estat i desvincular-la de la universitat. Així, doncs, des d'aleshores la biblioteca de la Universitat de Barcelona deixa de ser també referent per a aquest altre tipus de biblioteca a Barcelona. Durant aquests darrers vint anys de compromisos i primers treballs per dotar la ciutat d'aquesta biblioteca, no veiem clar que la puguem tenir en els propers anys. Es va fer un primer projecte executiu a l'edifici del Born, projecte que l'Ajuntament de Barcelona va desestimar un cop realitzat. Posteriorment, l'Ajuntament ha reservat un nou espai al costat esquerra nord de l'Estació de França, el projecte executiu del qual actualment és acabat, i les obres estant pendents de finançament.

Aquestes biblioteques són de titularitat estatal però la gestió està traspassada a les comunitats autònomes, en el cas de Catalunya, a la Generalitat. Aquestes bibliote-

ques actuen separades de les polítiques municipals, si bé, des de fa molts anys, s'ha demanat que se'n traspassi la gestió, o que s'estableixin un acord amb els ajuntaments dels municipis on són per poder dur a terme una política municipal bibliotecària real.

Si analitzem la situació d'aquestes biblioteques a les diferents ciutats catalanes, constatem que a Lleida i Tarragona, per la seva amplitud de servei i ser referent per als seus ciutadans, ha fet que els governs municipals d'ambdues ciutats no hagin desenvolupat cap estratègia de serveis per crear una xarxa de biblioteques municipals. A Girona, quan fa un any i mig que es va inaugurar el nou edifici de la biblioteca Carles Rahola, vam creure que es produiria l'acord amb l'Ajuntament per a traspassar la gestió i integrar-la a la xarxa urbana de Girona. Aquest acord no s'ha produït i caldrà esperar que en un futur proper es pugui trobar l'encaix perquè sigui possible, no només a Girona, sinó també a Lleida i Tarragona, i també la de Barcelona quan la tinguem.

Les Biblioteques Públiques de l'Estat són grans equipaments bibliotecaris que, amb un ampli fons patrimonial, haurien de ser la biblioteca central del municipi. No crec que obri una caixa de sorpreses, ja que d'aquest tema se'n parla des de fa vint anys. El primer programa funcional per a la biblioteca de Barcelona, cap a 1997, ja plantejava aquest rol com a la millor opció per a la ciutat. Han passat molts anys i la fórmula per materialitzar aquest canvi no s'ha dut a terme; de ben segur que els temes econòmics han debilitat qualsevol acord. Al meu entendre, el Departament de Cultura, mitjançant conveni, ha de traspassar la gestió de la biblioteca a l'ajuntament corresponent, amb els recursos humans i econòmics necessaris per al seu funcionament ordinari. L'ajuntament corresponent hauria d'estructurar la xarxa de biblioteques municipals a l'entorn d'aquesta, com a pal de paller, com a biblioteca central del municipi amb tot el que representa una organització d'un servei municipal que es presta de manera descentralitzada.

8. Propostes de reorganització del SLP de Catalunya

La *Llei del sistema bibliotecari de Catalunya* de 1993 no és, probablement, el millor instrument per donar respostes clares de com organitzar el Sistema de Lectura Pública i molt menys el Sistema Bibliotecari de Catalunya, ja que des de la seva aprovació es van fer evidents un munt de mancances. Ara bé, pel que afecta al món de les biblioteques públiques sí que hi ha marge per fer un nou pas cap a un futur més cohesionat i actualitzat. Així, doncs, intentaré fer propostes de com afrontar amb èxit una nova manera de donar suport global a totes les biblioteques públiques de Catalunya, sempre i quan es disposi dels recursos necessaris.

Cal que diferenciem de manera clara els serveis de suport a les biblioteques públiques municipals de l'organització i coordinació que seria convenient desplegar per fer una gestió més participativa al territori. Així, doncs, estem parlant en primer lloc dels serveis de suport, al·trament dits regionals. Mentre el Parlament de Catalunya no dissolgui les diputacions i la seva acció passi als futurs ens (vegueries) parlarem sempre de les competències i obligacions que tenen les diputacions de donar suport als ajuntaments (el Decret 124/1999, article 2.1, es pronuncia en aquesta mateixa línia).

Abans de continuar amb les propostes de futur, em sembla convenient deixar definit el marc que estem exposant. Les biblioteques públiques municipals són serveis de competència i titularitat dels ajuntaments. Estem parlant d'un servei municipal, i no nacional com de vegades sembla identificar-se, a diferència de les biblioteques escolars que sí són un servei nacional depenent del Departament d'Ensenyament. La responsabilitat que té el Departament de Cultura en l'àmbit nacional per les biblioteques públiques està vinculat a la coordinació de tot el sistema bibliotecari i vetlla perquè es duguin a terme les millors accions de servei per a una ciutadania que n'és usuària al llarg de la vida. Els serveis nacionals que ha de pres-

tar el Departament de Cultura són: **a)** Assessorament i col·laboració amb els serveis regionals en l'adquisició de fons. **b)** Coordinació i gestió del Catàleg Col·lectiu de la Lectura Pública. **c)** Investigació bibliotecària, formació permanent i reciclatge del personal. **d)** Promoció de les biblioteques. **e)** Coordinació dels serveis regionals a fi de garantir una gestió cohesionada del suport a la lectura pública a tot el territori. **f)** Impulsió, seguiment i supervisió de l'aplicació de les determinacions del Mapa de la Lectura Pública». Tenir clar aquests plantejaments ens ajudarà a dibuixar altres futurs possibles més enllà del que s'ha fet fins ara.

Crec fermament que és necessària una organització (reorganització) dels Serveis Regionals de Suport a les Biblioteques Públiques Municipals, basada en la suma d'esforços de l'administració local per resoldre problemes de caràcter municipal.

La proposta té en consideració tres elements clau, recollits a la llei:

- Les biblioteques públiques són serveis municipals de proximitat i eixos vertebradors de la cultura al territori.
- Els serveis de suport són «sustentadors» dels serveis bàsics de lectura pública municipal i «garants» de l'equilibri territorial mitjançant la producció de serveis en economia d'escala.
- Una visió global del sistema de lectura pública des d'una òptica municipal.

Tenint en compte els models de serveis regionals de lectura pública existents i els seus resultats en el territori, proposo mancomunat-los creant un ens autònom (Mancomunitat² de Serveis de Lectura Pública), dirigit i sostingut per les quatre diputacions catalanes, el qual tindria una única «Central de Serveis» des d'on es coordinaria i es donaria suport i dinamització a les biblioteques públiques amb les xarxes territorials que fossin conveni-

ents estructurar per a tot Catalunya. Amb aquesta acció s'aconsegueix, també, ressituar el Govern com a responsable i director del Sistema Bibliotecari de Catalunya.

L'organisme que es proposa no pretén suprimir o anul·lar el rol de les xarxes territorials locals (municipals o supramunicipals), sinó tot el contrari. L'objectiu és donar suport a les biblioteques i als territoris per enfortir i fer més actiu i visible el principi de proximitat.

No ens hem d'enganyar. Quan parlem de donar suport (més suport) als municipis per al funcionament de les seves biblioteques municipals estem apuntant que cal dedicar-hi més recursos econòmics que afavoreixin la creació i el manteniment de millors serveis. Establir la fórmula de mancomunació entre les diputacions i amb els municipis és clau per garantir els serveis de suport de manera consorciada i amb qualitat.

El Decret 124/1999, ja comentat anteriorment, té un article que contempla un canvi en el repartiment de responsabilitats i, per tant, fa possible el que aquí plantejo. L'article 2.4 diu: «L'Administració de la Generalitat pot delegar o assignar a les diputacions provincials l'exercici de les competències que li atribueix l'apartat 2». L'apartat 2 és el que fa referència a tots els serveis regionals de suport a la lectura.

Aquest ens que proposo, Mancomunitat de Serveis de Lectura Pública, seria un òrgan autònom, una organització de caràcter supramunicipal que impulsaria i milloraria la gestió de les biblioteques públiques de manera unificada per tot el territori català a través de la cooperació local. La Central de Serveis seria la plataforma de suport tècnic al funcionament de les biblioteques municipals, amb l'aportació de fons documental, catalogació, catàleg col·lectiu, sistema informàtic, webs, serveis telemàtics, formació, assessorament i acompanyament per a la creació de nous serveis i millora dels existents.

2. "Mancomunitat: Associació de municipis o de províncies per a un fi comú o per atendre serveis i problemes comuns. (GEC). / Associació de municipis per a l'execució d'obres i per a la gestió de serveis en comú." (IEC).

Aquesta organització seria similar a d'altres pertanyents al Sistema Bibliotecari de Catalunya. Per exemple, cada una de les biblioteques universitàries tenen una gestió autònoma i al mateix temps participen d'un ens de cooperació, el CSUC.

Des de l'ens autònom que proposo es donaria suport als municipis per poder prestar millor el servei públic de biblioteca. Les accions, bàsicament, són, d'una banda, aquelles competències que especifica la llei de biblioteques i el decret de desenvolupament per als serveis regionals i per a les diputacions; de l'altra banda, els serveis que presta la Diputació de Barcelona als municipis i biblioteques de la seva demarcació. En el seu moment, un estudi aprofundit haurà d'establir quines accions són clau realitzades des de les biblioteques, des dels ajuntaments, i quines és millor prestar-les de manera mancomunada per tal de ser més eficaços i eficients.

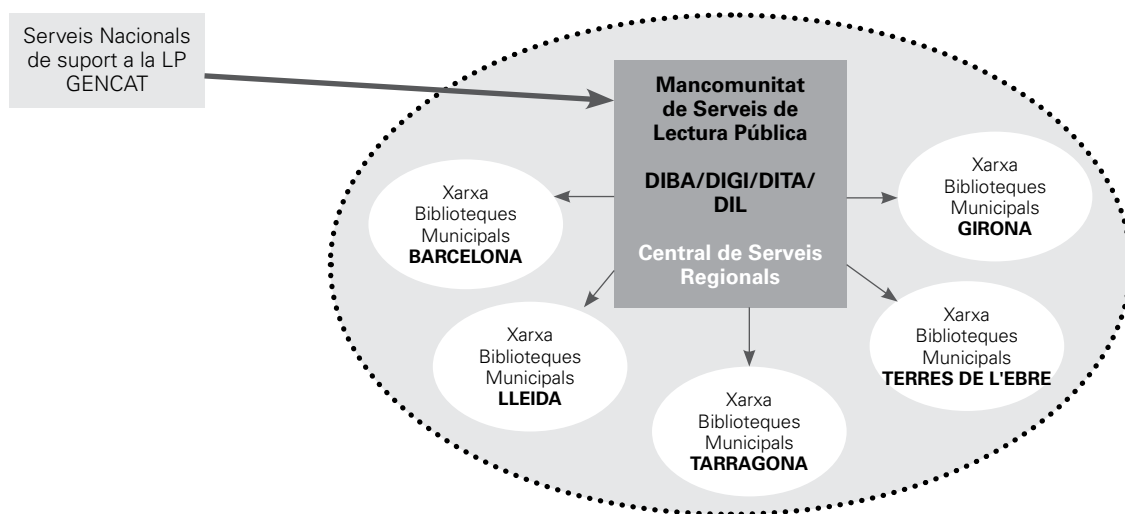
Una de les peces clau de la gestió integrada de les biblioteques municipals és el catàleg col·lectiu de la lectura

pública. Un catàleg unificat tant pel que fa a les dades informatives i de gestió dels fons com per la base de dades d'usuaris que facilitarà la mobilitat dels usuaris en tot el territori català. Si parlem de la base de dades informativa, de suport a la gestió de les biblioteques, haurà de poder incorporar aquelles especificitats pròpies de cada biblioteca; per citar un exemple, les diferents classificacions dels fons bibliogràfics.

L'esquema de l'estructura dels Serveis Regionals de Suport a la Lectura Pública podria ser com el representat en el quadre 7.

Des de la Central de Serveis Regionals es prestaria suport i es coordinaria el territori, respectant, inicialment, l'estructura actual per tal de poder arrencar més ràpidament. En el futur, s'hauria d'analitzar la distribució per tot Catalunya dels municipis amb biblioteca i fer una nova proposta, que pot passar per tenir una organització que respongui a set o vuit demarcacions «xarxes regionals», amb els corresponents responsables de coordinació i control. Entenc

Quadre 7. Proposta de Sistema de Lectura Pública.

que aquest aspecte no és urgent, ja que cal primerament analitzar el territori i decidir posteriorment sobre el que és millor aplicar ja des de dins del nou ens.

Com ja he comentat anteriorment, l'article 2.4 del Decret 124/1999 contempla la possibilitat que tots els serveis de caràcter regional es puguin donar des de les diputacions. D'altra banda, quan parlem de biblioteca pública estem parlant d'un servei de titularitat i competència municipal. La proposta que plantejo parteix, doncs, que les corporacions d'àmbit local (administració local) debatin, s'organitzin i donin el millor servei que es mereixen els seus conciutadans i els seus municipis.

La clau de tot plegat passa perquè des del món local s'assumeixi el seu paper i responsabilitat en el desenvolupament i funcionament de les biblioteques públiques municipals, així com també tots els serveis als petits municipis del nostre país, que es compten per centenars. Cal, doncs, consolidar uns serveis de suport forts als municipis i que les decisions es prenguin des de la mateixa representació municipal. El primer pas que cal fer és posar en comú les quatre diputacions que tenen entre les seves competències donar suport als municipis de les seves demarcacions en allò que els és competent. Els ajuntaments sols no poden prestar un servei tan complex sense la participació dels ens supramunicipals com les diputacions. Com bé sabem, les diputacions estan dirigides per polítics que són representants en la mesura que són alcaldes o regidors de municipis de les seves demarcacions. Sense el concurs de les diputacions no tindrem serveis bibliotecaris sostenibles, competitius i de qualitat com necessiten els nostres conciutadans.

Caldrà crear un ens mancomunat entre les quatre diputacions, amb una presidència rotativa i un consell directiu amb representants dels ajuntaments (alcaldes i regidors, diputats o no) que posi en funcionament una única central de serveis per a tot Catalunya, que aprovi el pla de desenvolupament dels serveis necessaris per als nostres municipis, d'acord amb la llei i el Mapa de Lectura Pública, i que garanteixi que tots els ciutadans de Catalunya

Cal, doncs, consolidar uns serveis de suport forts als municipis i que les decisions es prenguin des de la mateixa representació municipal. El primer pas que cal fer és posar en comú les quatre diputacions que tenen entre les seves competències donar suport als municipis de les seves demarcacions en allò que els és competent.

reben un servei de biblioteca bàsic dins de les competències municipals.

Aquesta Mancomunitat de Serveis de Lectura Pública tindria una Central Tècnica, que bé podria ser l'actual de la Diputació de Barcelona traspassada a l'ens, amb els ajustaments que necessiti per poder donar resposta ràpida i adequada a les necessitats de tots els ajuntaments. També s'hauria d'aprofitar la creació de l'ens per regular les relacions i compromisos que hi hauria entre els ajuntaments i el propi ens a fi de garantir la viabilitat de tot el desplegament. Aquest ens haurà de ser capaç de donar resposta al model de biblioteca actual així com al de futur. La biblioteca de futur serà aquella que fomentarà la inclusió dels seus conciutadans i farà que els seus usuaris siguin un valor actiu en el disseny i funcionament de la biblioteca. Haurà de promoure diferents formes de funcionament, d'acord amb les singularitats dels nostres municipis, que sigui facilitadora de la creació i l'experimentació en qualsevol àmbit del coneixement. Un model de biblioteca ple de sinergies, que avançarà al mateix ritme que ho fa el conjunt de la societat.

a) Les diputacions es coordinen

Cal iniciar aquest ens amb un compromís per part de les diferents diputacions que, de manera asimètrica almenys inicialment, financi i promogui aquest desplegament. Per assegurar-ne la posada en funcionament cal tenir-ne en compte el finançament i per veure com es podrien

Quadre 8. Proposta de futur: aportacions de les diputacions al funcionament del Sistema.

	Habitants	Municipis	Pressupost "diputació" 2016	Proposta de pressupost per biblioteques 2016	% del pressupost de Diputació	Pressupost biblioteques EUR/hab.
Diputació de Barcelona	5.523.922	311	896.275.000	38.539.825	4,30%	6,98
Diputació de Girona	753.054	221	118.562.750	2.549.099	2,15%	3,39
Diputació de Lleida	436.029	231	103.661.350	2.228.719	2,15%	5,11
Diputació de Tarragona	795.101	184	145.297.100	3.123.888	2,15%	3,93
TOTALS	7.508.106	947	1.263.796.200	46.441.531		6,19
Generalitat de Catalunya Servei de biblioteques	7.508.101			6.000.000		0,80

establir nous compromisos de les diputacions amb les biblioteques públiques municipals, partiré dels compromisos que hi ha enguany per fixar una proposta de futur. El 2016 la Diputació de Barcelona aporta un 4,2 % del seu pressupost consolidat al servei regional de lectura pública. La Diputació de Girona ho fa amb un 1 % del seu pressupost. Les altres diputacions, com ja he dit, no tenen partida específica per a aquest concepte. Del que es tractaria és que les diputacions de Girona, Lleida i Tarragona aportin una xifra resultant de dedicar entre un 2 i un 2,5 % dels seus pressupostos consolidats al manteniment i desenvolupament per al sistema bibliotecari dels seus territoris. Adjunto el quadre 8, on es reflecteixen els pressupostos consolidats de cada diputació, el 2016, i el que resultaria d'aplicar aquests percentatges comentats per crear les partides necessàries a tal efecte.

En la mateixa línia, és necessari dir que el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, que té al seu càrrec el manteniment de les anomenades Biblioteques Públiques de l'Estat, una a cada capital de província, hauria de traspasar la gestió, que té encomanada per les transferències de l'Estat a Catalunya, als ajuntaments corresponents amb la corresponent dotació econòmica que permeti dur a terme la gestió d'aquests equipaments, manteniment de l'edifici, recursos humans i dotació documental bàsica. He mantingut la mateixa xifra que el 2014 va aportar per a tot el Sistema de Lectura Pública, quantitat superior al cost de les tres biblioteques, però la part restant podria ser la dedicada als serveis regionals que actualment es realitza directament des del Departament de Cultura.

9. Conclusions

Hem fet un breu recorregut dels darrers vint-i-cinc i trenta anys per veure com ha evolucionat a Catalunya, i especialment a la província de Barcelona, el servei de biblioteques públiques municipals a fi d'extreure'n conclusions que em permetessin fer una proposta de reorganització del Sistema de Lectura Pública de Catalunya.

Amb la creació de l'ens Mancomunitat de Serveis de Lectura Pública, amb la dotació econòmica necessària, amb els estudis necessaris de l'estat de la qüestió i l'impuls consegüent d'aquesta actuació puc assegurar que en quatre anys el nostre país faria un pas decisiu pel que fa a l'accés a la informació, la lectura i la formació dels nostres conciutadans. S'aconseguiria, a més, una dotació més gran de fons documental –físicament o virtualment–, més dotació tecnològica, desplegament del servei de bibliobús per a les demarcacions de Lleida, Girona i Tarragona, equilibrant i augmentant la qualitat dels serveis sense perdre el principi de proximitat.

Després de l'expansió i el creixement en equipaments i serveis, el futur de la biblioteca està a debat. El nou ens haurà d'afrontar, amb un impuls renovat i obert, el nou model de biblioteca que, com hem apuntat, ha de ser més participada pels usuaris, i a més d'oferir serveis haurà de ser un espai de creació i experimentació, tot iniciant una nova etapa.

Bibliografia:

BARCELONA (Catalunya: Província). Diputació. *Democratitzar la informació: declaració de la Diputació de Barcelona (text distribuït als assistents a l'acte del 2 d'abril al Palau de la Música Catalana)*. Barcelona: Diputació de Barcelona, 1990.

BARCELONA (Catalunya: Província). Diputació. *Resum d'activitats 1986-1989: propostes de futur*. Barcelona: Xarxa de Biblioteques Populars, 1990. [Xerocopiada].

BUSQUET i DURAN, Montserrat. «La Llei 4/1993 i la biblioteca pública». *Item: revista de biblioteconomia i documentació*, 1986, núm. 19.

CAMPS, Elisa; BAGUNYÀ, Lluís. «La Lectura pública a Catalunya : estat de la qüestió a 10 anys de la Llei de Biblioteques». *Item: revista de biblioteconomia i documentació*, 1986, núm. 8.

CATALUNYA. *Acord GOV/107/2014, de 15 de juliol, pel qual s'aprova el Mapa de la Lectura Pública de Catalunya* [en línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 2014. <http://biblioteques.gencat.cat/web/.content/tematic/article/suport_biblioteques/eines_treball/MLPC_2014.pdf> [Consulta: març 2016].

CATALUNYA, «Decret 124/1999, de 4 de maig, sobre els serveis i el personal del Sistema de Lectura Pública de Catalunya». *DOGC*, núm. 2885, del 10 de maig de 1999.

CATALUNYA. «LLEI 3/1981, de 22 d'abril, de Biblioteques». *DOGC*, núm. 123, de 29 d'abril de 1981.

CATALUNYA. «LLEI 4/1993, de 18 de març, del sistema bibliotecari de Catalunya». *DOGC*, núm. 1727, de 29 de març de 1993.

CATALUNYA. «LLEI 8/1987, de 15 d'abril, municipal i de règim local de Catalunya». *DOGC*, núm. 832, de 27 d'abril de 1987, modificada per la Llei 1/1998, de 7 de gener. *DOGC*, núm. 2553, de 9 de gener de 1998).

ESPANYA. «Ley 7/1985, de 2 de abril, reguladora de las Bases del Régimen Local». *BOE*, núm. 80, de 3 de abril de 1985.

NIETO, Javier; VILAGROSA, Enric. *Els nous estàndards de biblioteca pública de Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació. Diputació de Barcelona, 2008.

OMELLA i CLAPAROLS, Ester. *La biblioteca pública a la província de Barcelona: un servei en xarxa*. Coordinació:

Assumpta Bailac i Puigdemívol. Barcelona: Diputació de Barcelona. Àrea de Cultura. Servei de Biblioteques, 2002.

OMELLA, Ester; PERMANYER, Jordi. «L'estructuració d'una xarxa municipal de biblioteca pública». *Item: revista de biblioteconomia i documentació*, 2003, núm. 35.

PERMANYER BASTARDAS, Jordi. «Una ciudad, una biblioteca: el modelo de la biblioteca urbana en red». En: ENCUESTRO DE BIBLIOTECAS Y MUNICIPIO (6è: 2015: Madrid). *Redefiniendo la biblioteca en la ciudad: actas del VI Encuentro de Bibliotecas y Municipio*. Madrid: Ministerio de Cultura. Subdirección General de Coordinación Bibliotecaria, 2016. ■